

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Wikipedia – hur fungerar det?

Längd: 12 min

Ålder: 11 år (M+H+G)

Ämne: Samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk, medier, samhälle och kommunikation

Språk: Svenska

Produktionsland:
Sverige, 2020

Svensk distribution:
Cinebox, 2020

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmnr: EDU0235

Nyckelord

demokrati
Wikipedia
uppslagsverk
källkritik
pressfrihet

Wikipedia är världens största uppslagsverk på nätet med 20 miljarder besök per månad över hela världen. I Sverige görs fem miljoner besök dagligen. Alla kan använda Wikipedia gratis och sajten är reklamfri och oberoende. Dessutom kan alla gå in och skriva, rätta eller ändra i artiklar. Men hur går det till och vilka håller reda på att felaktigheter rättas?

Referat

Wikipedia, som betyder ungefär "snabb kunskap", bildades 2001 av två amerikaner. Det är helt gratis att använda och eftersom vem som helst kan gå in och skriva och ändra texter växte wikipedia väldigt snabbt och finns idag på nära 300 olika språk.

I filmen tas vi med till ett wikipediamöte i Göteborg. De som deltar är några av alla de runt 10 000 i Sverige som varje månad skriver eller rättar på wikipedia. De skriver själva texter men ägnar också mycket tid åt att ändra sådant som blivit fel eller lägga till saker till texter. Det är enkelt att skriva på wikipedia genom olika rubriker i menyfälten, exempelvis är det bara att klicka på "redigera" för att ändra i en text. På sidan går det även att läsa sig till de grundregler som finns. Det som skrivs ska anses vara intressant för allmänheten och det ska vara fakta och inte åsikter som lyfts fram. Det ska kunna användas av andra och vara skrivet på ett trevligt sätt. Användarna av Wikipedia kontrollerar varandra och till hjälp finns funktionen "senaste ändringar" där det går att se när och av vem som det

gjorts förändringar i texten. Även datorer används för att söka igenom texterna och markera det som den tolkar som möjligt klotter. En av de som ofta är med och letar efter felaktigheter eller oseriösa inslag berättar att det mesta av klotret tillkommer på vardagarna under dagtid. Wikipedia innehåller ingen reklam utan finansieras av gåvor från privatpersoner och företag. Det har idag ganska gott anseende och många använder sig av det i sitt yrke för att snabbt hitta information. En journalist berättar i filmen att de ofta använder wikipedia som

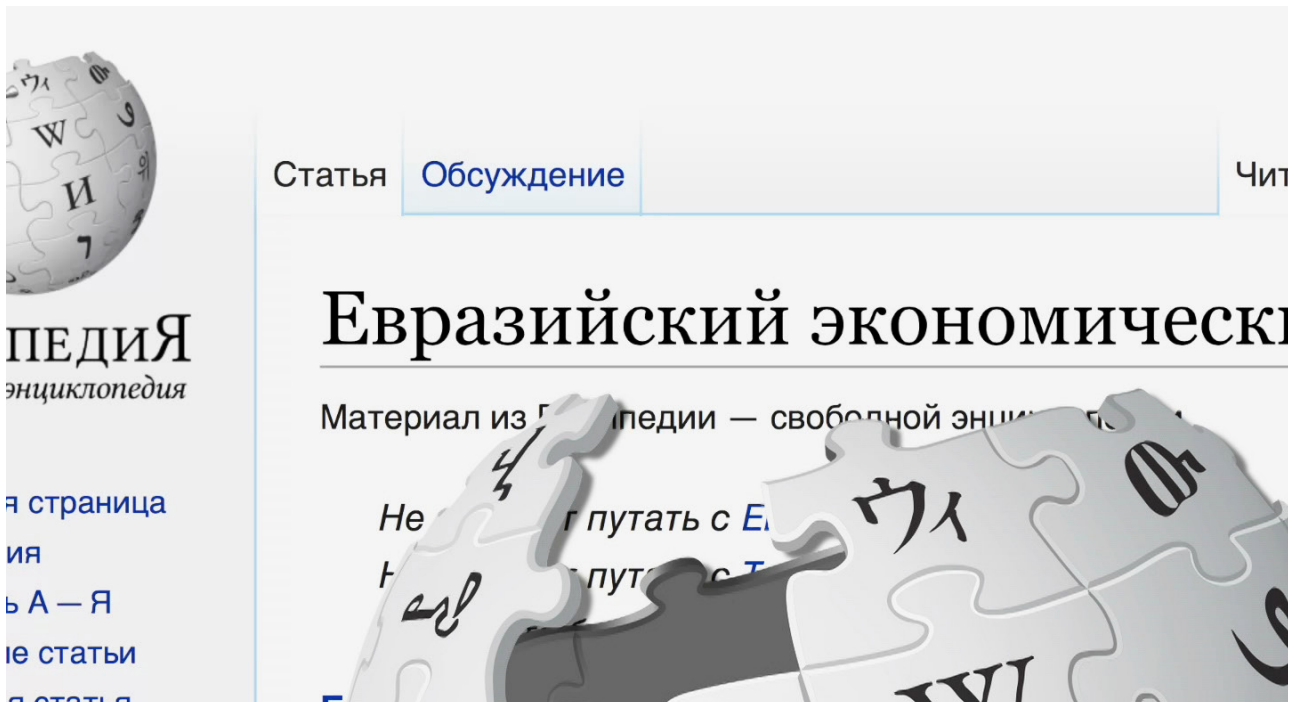
Wikipedia – hur fungerar det?

en av flera källor, men betonar att det är viktigt att jämföra med andra källor. Enligt förtroendebarmetern som medieakademin genomför har wikipedia högt förtroende. En av fördelarna som lyfts fram är att alla kan vara med och bidra med kunskap och på så vis byggs det upp ett stort och uppdaterat uppslagsverk. Nackdelen kan vara att vissa saker faktiskt inte är stämmer eftersom vem som helst kan skriva och att det kan gå väldigt snabbt för någon att flika in osanna fakta. I många länder vill man inte att alla ska kunna skriva och ta del av information helt fritt eftersom det kan hota deras makt och kontroll över befolkningen när de blir mer medvetna om hur saker förhåller sig. I filmen tas flera exempel upp, bland annat Ryssland där regimen planerar att skapa en egen alternativ wikipediasida som bara de kan styra över samt att vissa länder har förbjudit Wikipedia. Filmen avslutas med en uppmaning att alltid tänka själv, att inte lita på allting som står och att alltid kolla med flera källor.

Arbeta med filmen

Wikipedia – hur fungerar det?

Före filmvisning

Be eleverna sitta i grupper och diskutera hur de söker fakta på internet. Vad är det första de gör när de vill veta någonting? Vilka träffar är vanligast när de söker fakta på nätet? Vad vet de om Wikipedia? Vet eleverna vad källkritik innebär? Hur gör de för att säkerställa att deras källa är trovärdig? Beroende på hur mycket förkunskaper det visar sig att eleverna har kan det vara bra att förklara begreppen källa och källkritik innan ni ser filmen.

Frågor efter filmvisning

- När grundades Wikipedia?
- Hur kom det sig att den kunde spridas så snabbt?
- Hur finansieras Wikipedia?
- Hur går du till väga om du själv vill skriva en text i Wikipedia?
- Hur gör du om du vill ändra på en text som redan finns?
- Vilka regler gäller för de som vill skriva på Wikipedia?
- Vilka fördelar och nackdelar med Wikipedia lyfts fram i filmen?
- Varför har Wikipedia förbjudits i vissa länder? Ge exempel.
- Hur ser du själv på Wikipedia? Tycker du att det är bra? Finns det några risker med det?

Arbeta med filmen

Wikipedia – hur fungerar det?

Arbete efter filmen

1. Dela in eleverna i grupper och låt dem diskutera fördelar och nackdelar med Wikipedia. På vilket sätt är det bra? Finns det några negativa sidor med Wikipedia? Använd gärna en tabell eller rubriker som stöd vid diskussionen så eleverna kan anteckna.

På vilka sätt är Wikipedia bra?	Vilka negativa saker finns det med Wikipedia?

2. Låt eleverna diskutera pressfrihet och varför vi i Sverige tycker att det är så viktigt att alla har rätt att fritt ta del av information. Vad händer när ett land börjar kontrollera det som skrivs på internet?
3. Gör en egen undersökning. Låt eleverna välja ett eller flera ämnen/frågor och jämföra Wikipedia med andra källor. Finns det mycket information om ämnet hos Wikipedia? Finns det redovisade källor till artikeln? Står det samma sak som i andra högt ansedda källor?

Min fråga:	Så här står det på Wikipedia:	Min andra källa säger så här:	Min tredje källa säger så här:

Sök vidare

Wikipedia – hur fungerar det?

Länktips

Digiteket

Tydlig redogörelse för vad Wikipedia är och hur det fungerar.

Faktoider

Blogginlägg med kommentarer om att använda Wikipedia som källa.

Skolverket

På skolverkets webbsida finns mycket material om att arbeta med källkritik i skolan.

Reportrar utan gränser

Om vad pressfrihet innebär och hur situationen ser ut i olika områden i världen.

Mediekompass

Lektionsförslag kring pressfrihet.

SO-rummet

På so-rummet finns mycket material kring källkritik.

Läroplanskoppling

Wikipedia – hur fungerar det?

Filmen "Wikipedia – hur fungerar det?" passar bra för undervisning i ämnena samhällskunskap och svenska i grundskolan och gymnasiet samt media, samhälle och kommunikation på gymnasiet. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11 och kursmål från Gy11, se www.skolverket.se.

Svenska, åk 7-9, Lgr11

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och gör källhänvisningar, även vid användning av digitala medier.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska, åk 4-6, Lgr 11

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska som andraspråk, centralt innehåll åk 4-6, Lgr 11

Berättande texter och sakprosatexter

- Texter i digitala miljöer, till exempel texter med länkar och andra interaktiva funktioner.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.

Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska som andraspråk, centralt innehåll 7-9

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.

Berättande texter och sakprosatexter

- Texter i komplexa digitala miljöer med länkar och andra interaktiva funktioner.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och gör källhänvisningar, även med användning av digitala medier.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska som andraspråk 3 100p, centralt , Gy11

Centralt innehåll

- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.

forts.

Läroplanskoppling

Wikipedia – hur fungerar det?

forts.

Samhällskunskap, åk 7-9, Lgr11

Information och kommunikation

- Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel sociala medier, webbplatser eller dagstidningar.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet, samt hur information i digitala medier kan styras av bakomliggande programmering.
- Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation via elektroniska medier samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Rättigheter och rättsskipning

- Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.

Medier, samhälle och kommunikation 1, 100 p, Gy11

Centralt innehåll

- Mediernas tillkomst, utveckling och påverkan ur ett historiskt och dagsaktuellt perspektiv. Mediernas roll i samhället och deras betydelse för demokratin och samtidskulturen.
- Analys av nationella och internationella medie-strukturer samt pågående förändringar inom dem.
- Strukturer och ägandeförhållanden inom medie-sektorn på såväl nationell som internationell nivå.

- Grundläggande kommunikationsteori samt mass-kommunikation via både traditionella medier och nya medieformer.
- Lagar och andra bestämmelser samt internationella överenskommelser och etiska regler inom kommunikationsområdet.
- Analoga och digitala medietillämpningars betydelse för medieutvecklingen såväl historiskt som nationellt och globalt samt som plattform för nationell och internationell opinionsbildning.